І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

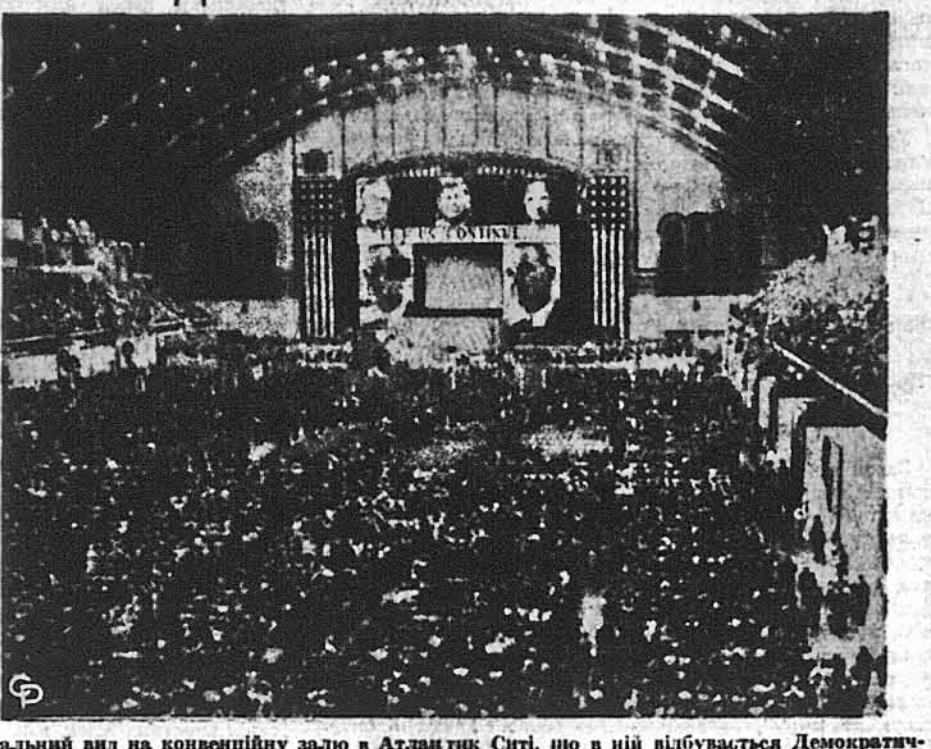
Редакція і Адміністрація „Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-5749
— Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5387

РІК LXXI. Ч. 160. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 27-го СЕРПНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 27, 1964 No. 160. VOL. LXXI.

ДЕМОКРАТИЧНА КОНВЕНЦІЯ 1964 Р. СХВАЛИЛА ЗАПРОПОНОВАНУ ПЛЯТФОРМУ, ПРОДОВЖУВАЛА СУПЕРЕЧКУ ЗА ДЕЛЕҐАТІВ З МІССІССІПІ

Атлантик Сіті. — Хоч найбільше часу та дебат в другому дні конвенції Демократичної партії у вівторок 25-го серпня віддано суперечкам за делеґатів з кількох південних стейтів, зокрема Міссіссіпі, то стейтів, зокрема Міссіссіпі, було схвалення партійної плятформи. Конвенція прийняла текст цієї плятформи, запропонований Комісією Резолюцій і Плятформи. Зусилля багатьох приятелів поневолених Москвою націй, включно з Україною, щоб у плятформі в закордонній політиці зайняти більш рішуче становище проти комуністичної загрози та комуно - московського імперіялізму й колонізму, називаючи поіменно всі поневолені нації, включно з Україною, не дали бажаного успіху. Представники Українського Відділу Демократичної партії адв. Степан Ярема, п. Йосип Лисогір і ред Володимир Душник продовжували свої заходи для включення України в плятформу ще й безпосередньо перед її схваленням. Крім посадника Ню Йорку і голови Відділу Національностей в Крайовому Комітеті Демократичної партії Роберта Ваґнера, губернатора Ню Джерзі Роберта Гюза, двох акредитованих делеґатів конвенції українського роду — Стенлі Звіра з Ню Джерзі та адв. Білінського з Клівленду, багато заходів та зусиль для включення назви України у плятформу приклали такі відомі приятелі українських змагань до волі і незалежности, як сенатор Дадд з Коннектикату, конґресмен Фіген з Огайо та багато інших. Проте, всі заходи натрапляли на ту саму трудність — опінію і поставу Державного Департаменту. Знавці і коментатори звертають увагу, що не тільки в закордонній політиці, але й в багатьох внітрішньокрайових справах між двома виборчими плятформами, республіканською й демократичною, вже давно не було таких великих розбіжностей, як є цього року.

В другому дні Конвенції старалися вирішити справу участи двох делеґацій із стейту Міссіссіпі, але не вдалося ту справу розв'язати так, щоб були вдоволені обидві делеґації: одна складена із самих білих делеґатів, а друга з неґрів та білих їхніх прихильників. Конвенція запропонувала була компромісову розв'язку, але її не прийняла делеґація білих, з якої тільки три члени підписали заяву льояльности, що підтримуватимуть визначеного Конвенцією кандидата на президента. Та й ті три залишили Конвенцію, коли на залі з'явилися п'ять „інтеґрованих" делеґатів і зайняли місця призначені для міссіссіпської делеґації. Цих п'ять делеґатів увійшли на залю незаконним способом. Впорядчики наказали їм залишити залю, але вони цього не виконали. І так ця справа залишилася нерозв'язаною. Вона зактуалізується в середу, на третій сесії Конвенції, коли викликуватимуть делеґатів до голосування. Із столиці стейту Міссіссіпі — Джексону губернатор Пол Б. Джансон заявив, що він наказав делеґації залишити Конвенцію, коли довідався, що велика її більшість відмовилася підписати заяву льояльности. Губернатор Джансон сказав, що він є гордий на свою делеґацію, яка виявила таку відвагу і стійкість. Губернатор заявив, що делеґація не братиме участи в Демократичній Конвенції. Проти Конвенції виступав і губернатор Алабами Джордж Воллес за те, що вона вимагала від делеґатів підписання заяви. Прийняття виборчої плятформи 1964-го сталося без труднощів, бо енергія на сварки була витрачена у зв'язку з подвійними делеґаціями з Міссіссіпі та Алабами. На другій сесії виголосив програмову промову голова Конвенції спікер Палати Репрезентантів Джан МекКормек. Він гостро критикував Республіканську партію, кажучи, що її „опанувала банда екстремістів". Дісталося від нього і республіканському кандидатові Ґолдвотерові, якого він назвав вибуховим кандидатом, "який був би щасливий, коли б міг натиснути на гачок рушниці". МекКормек оскаржував республіканського кандидата в тому, що старається викликати сумнів щодо збройної сили ЗДА, підмінувати соціяльне забезпечення, приналежність ЗДА до Об'єднаних Націй, і виступає проти схваленого цього року закону про охорону громадянських прав. МекКормек ганив Голдвотера за те, що він плянує дати контролю над атомовою зброєю військовим командувачам. Ґолдвотер, казав спікер Мек Кормек, предкладає американському народові програму „непевности, замішання й хаосу. Промовець викликав чуючі овації, коли хвалив покійного президента Кеннеді та вільну американську пресу. Треба пригадати, що на Республіканській Конвенції 6 тижнів тому чути було часто критичні завваги про пресу. Містоголова Демократичного Крайового Комітету Марґарет Прайс хвалила президента Джансона за те, що він „вірить у провідницьку здібність жінок", бо впродовж дев'ятимісячного урядування в Білому Домі найменував більше як 600 жінок на визначні становища, навіть такі, як амбасадорства та високі урядові пости. „Ніколи в історії цієї країни один президент не зробив так багато, щоб скріпити надії жінок", — запевняла пані Прайс, яка вповні підтримувала програму боротьби проти вбогости, називаючи її „моральним наказом такої заможної країни", як ЗДА.

Загальний вид на конвенційну залю в Атлантик Сіті, що в ній відбувається Демократична Конвенція 1964 року.

Лет двох астронавтів довкола Землі відбудеться в лютому 1965 р.

Гюзтон, Тексас. — Федеральна Космічна Аґенція повідомляє, що давніше запляновaний лет безпілотної кабіни довкола Землі відкладений на яких три тижні і внаслідок цього не зможе відбутися лет довкола Землі двох астронавтів в цьому році, як воно давніше проєктувалося. По всякій правдоподібності астронавти Вірджіл Ґріссом та Джан В. Йонґ мусять чекати до початку найближчого року, щоб могти тричі облетіти Землю в кабіні проєкту Джемінай. Безпілотну кабіну мали випустити на висоту 2,000 миль понад Атлантиком, щоб можна було випробувати техніку приземлення (повороту) кабіни. Кілька днів тому грім вдарив в ракету підсилювач Титан-2, і це також є одною з причин того, що відкладено на пізніше лет кабін в космічні простори, який мав відбутися вже у вересні цього року, а два пілоти Ґріссом-Йонґ мали б були летіти в листопаді або грудні цього року. Випущення безпілотної кабіни відбудеться в жовтні ц. р., а лет астронавтів у січні або лютому 1965.

Рутер заповідає можливість страйку в автомобільній промисловості

Дітройт. — Голова Об'єднаних Автомобільних Робітників Волтер П. Рутер заявив, що вже в найближчий понеділок вночі може початися страйк в автомобільній промисловості, якщо не прийде до порозуміння між працедавцями і затрудненими. 31-го серпня кінчається контракт праці між 550000 автомобільних робітників та автомобільних корпорацій і компаній. Рутер сказав, що працедавці замало плянують поліпшити умови праці та збільшити заробітню платню, тому треба буде страйкувати.

29 серпня — новий „Український День" на Світовій Виставці в Ню Йорку

Ню Йорк. — На запрошення управи Нюйоркського стейтового павільйону на Світовій Виставці відбудеться в суботу 29-го серпня ц. р. новий „Український День" з багатою програмою, що в ньому візьме участь понад 300 українських танцюристів, співаків й інших мистецьких сил. З українськими народними танками будують виступати: Українські Танцюристи з Асторії, група „Український Новий Танок", „Українське Танкове Товариство в Ню Йорку", Українські Танцюристи з Брукліну, Українські Танцюристи з парафії св. Володимира під кер. Осененка, Українські Молоді Танцюристи з Йонкерсу, Танцювальна Група СУМА, танцювальний ансамбль „Україна", „Об'єднані Українські Молоді Танцюристи" і пластова танкова група „Іскра". Виступатимуть теж 2 українські хори — хор з української католицької церкви св. Марії та православний хор із церкви св. Володимира. Під проводом п-ні Олександри Різник відбудеться показ українських народних і модерних одягів. Співачка сопрано Марія Беднар виступить із в'язанкою українських пісень і музичний ансамбль СУМА виконає збірку українських композицій. Мирон Сурмач, мол. організує в цьому дні виставку українського мистецтва із показом писання великодніх писанок. Координатором усієї програми буде п-ні Е. Оприско. Почнеться „Український День" Службою Божою у Ватиканському Павільйоні, що її відправить о. год. 10.30 Веч. о. Петро Федорчук і сама програма буде започаткована о год. 11-ій в Павільйоні Нюйоркського Стейту.

Вечір-концерт працівників Союзівки відбудеться в суботу цього тижня

Союзівка, Кергонксон, Н.Й. — Атракцією найближчого кінця тижня, суботи и неділі 29 і 30 серпня ц. р. буде концерт, влаштований працівниками Союзівки в рамцях щотижневих культурно - розвагових вечорів на цій оселі Українського Народного Союзу. В програмі вечора-концерту передбачені виступи жіночого хору Союзівки та вокального квартету Союзівки в складі — Леся Васьків, перший сопран, Ася Шевченко, другий сопран, Леся Ганущак, перший альт і Мирося Нагорняк, другий альт. Фортепіяновий супровід для обох виступів виконуватиме Оксана Городецька. Дальша програма включатиме сопранове сольо Лесі Васьків, деклямації Ор. Пащак і Люсі Матвісійко, і танки у виконанні Лесі Сенечак, Дзвінки Стефаношин, Емілії Захарії та Орисі Пащак.

Макаріос заявляє, що „ні клаптика землі" не віддасть на Кіпрі туркам

Нікозія. — Кіпрсько-грецький президент архиєпископ Макаріос полетів у вівторок 25 серпня несподівано, на запрошення грецького уряду, до Атен і вернувшись відтіль того самого дня після наради з грецькими державними мужами, заявив, що між ним і грецьким урядом існує повна згода щодо проблеми Кіпру. Перед відлетом до Атен Макаріос заявив був, що він їде туди, щоб заявити грецькому урядові, що він, Макаріос, відкидає проєкт американського дипломата Діна Ачесона щодо конструктивної розв'язки проблеми Кіпру. За тим проєктом Кіпр мав би бути з'єднаний з Грецією, а на Кіпрі встановлені бази НАТО Туреччини, а Греція ґарантувала б права кіпрських турків. Тепер Макаріос заявив, що він не відступить туркам на Кіпрі ані клаптика землі. Його заяві про повну згоду між ним і грецьким урядом західні чинники не вірять, бо так само його міністер закордонних справ Спірос Кіпріяну заявляв про таку повну однозгідність поглядів між Нікозією і Атенами, а тим часом було публічною тайною, що грецький уряд дуже невдоволений акцією Макаріоса проти кіпрських турків, зверненням Макаріоса за допомогою до Москви та раптовою опозицією Макаріоса проти з'єднання Кіпру з Грецією, що було завжди мрією та ідеалом всіх греків, включно з кіпрськими греками. Якщо до 14 листопада, коли-то зійдеться 19-та Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй, не буде згоди в справі Кіпру, то ця справа буде дебатована на Асамблеї.

Африканські держави розглядатимуть загрозливу ситуацію в Конґо

Леопольдвіль. — Етіопський монарх Гайле Селяссі прислав до конґолійського прем'єра Мойсе Чомбе свого спеціяльного висланника, міністра Маммо Тадессе, який переконував названого конґолійського прем'єра, щоб той звернувся за допомогою до Організації Африканської Єдности. Міністри закордонних справ всіх самостійних чорних держав Африки зійдуться 10 вересня ц. р. в столиці Етіопії Аддіс Абебі, щоб розглянути ситуацію в Конґо і її можливі наслідки для відносин в сусідніх з Конґо країнах. Етіопія погодилася вислати до Конґа своє військо для боротьби проти конґолійських комуністичних партизанів під умовою, що Організація Африканської Єдности дасть на це свою згоду. Тому, що в міжчасі Мойсе Чомбе почав енерґійно вербувати наємних вояків з-посеред білих професійних вояків і різнонаціональних газардистів та авантюристів, і тому, що головне таке набірне буро знаходиться в Йоганнесбурґу, в Південно - африканському Союзі, то дуже сумнівно, чи Рада Африканської Єдности виявить свою прихильність конґолійському прем'єрові. Південно-африканський Союз, як країна, де править біла меншина, не належить до тієї Ради і є предметом найгостріших атак з її боку.

● **Інтурист**, совєтська державна аґенція для туристичного руху, ніби зацікавилась проєктом американського бизнесмена з Бостону, щоб урухомити старі американські й совєтські кораблі, які були б „плаваючими готелями" для масових туристів, що відвідували б СССР чи пак Америку. Туристи приїздили б тими кораблями і спали на них під час свого відвідування СССР чи ЗДА. Большевикам, які в кожному чужому туристі бачать шпигуна та які бояться, що їх власні люди в чужих країнах втечуть, сподобалась думка — прив'язати чужих і своїх туристів до кораблів.

Українець — винахідником нового типу гелікоптера

Іван Ходань, колишній власник майстерні для виробу безмоторових літаків у Празі, Чехословаччина, і сам летун, який живе у З'єднаних Державах Америки з 1951 р., сконструював й опатентував новий спеціяльний тип гелікоптера, дуже зручного в користуванні. Гелікоптер конструкції Івана Ходаня здійматиметься з землі вертикально, просто вгору до бажаної висоти і потім летітиме зі скорістю від 5 до 120 миль на годину. Важливою прикметою цього гелікоптера те, що він невеликий і не має довгого кадовба, як дотеперішні гелікоптери, і тому можна його примістити в звичайному більшому автовому гаражі.

Після націоналізації підприємства п. Івана Ходаня в комуністичній Чехословаччині, він працював в чеському аероклюбі в Хебу близько до чехословацько-німецької границі і в квітні 1951 року під час пробного лету втік літаком на територію Західньої Німеччини. Перебуваючи в Нюрнберґу, працював у німецьких аероклюбах, вишколюючи молодь і навчаючи її виробляти моделі літаків. Тоді ж сконструював для німецького аероклюбу новий тип безмоторового літака на дві особи. Прибувши до ЗДА, сконструював проєкт нового гелікоптера і працює безупинно над його удосконаленням. Винаходом І. Ходаня зацікавилися деякі американські фірми.

На фото вгорі (зліва) — гелікоптер конструкції Івана Ходаня при виїзді з гаражу, і з правого боку, готовий до старту на плятформі. Внизу (зліва) — Іван Ходань у своєму гелікоптері і справа — він же із своїм приятелем всередині гелікоптера.

У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ ЗНОВУ ЗМІНА ВЛАДИ І КОНСТИТУЦІЇ

Сайґон. — Президент Південного В'єтнаму генерал Нґуєн Хан і його військові співробітники несподівано рішили піддатися натискові студентів і буддистів та зреорганізувати державну адміністраційну верхівку, включно з невідомими ще персональними змінами. Так звана Військова Революційна Рада, яка від останнього тамошнього революційного перевороту буля найвищим керівним органом країни, проголосила комунікат, за яким скасовується схвалену тільки 16 серпня цього року конституцію, заповідається новий вибір „лідера нації" та, після того вибору, розв'язання Військової Революційної Ради й поворот її членів - військовиків на командні військові становища. У тому комунікаті не сказано виразно, що генерал Нґуєн Хан зрікся президентури і влади. За газетними коментарями, передбачується обрання його назад на керівне державне становище, але не відомо, чи це буде головство держави чи уряду. Генерал Хан буцім-то має залишитися прем'єром і головним командантом південно - в'єтнамських збройних сил та переформувати уряд із включенням до нього найвидатніших представників теперішньої опозиції. Однак водночас згадується знову прізвище відсуненого від державної верхівки генерала Дуонґ Ван Мінґа, який був титулярним президентом, а ще раніше, після скинення режиму президента Нґо Дінг Дієма — головною політичною фіґурою в Південному В'єтнамі. Генерал Хан відбув двічі довгі розмови з американським амбасадором Максвеллом Тейлором і його заступником Алексісом Джонсоном. Деякі коментатори натякають, що американські керівні чинники були також невдоволені змінами, що прийшли 16 серпня цього року та фактично встановили в Південному В'єтнамі диктатуру Нґуєна Хана. Однак американські чинники далі підтримують того генерала і вірять, що вдасться швидко опанувати теперішню нову політичну кризу у Південному В'єтнамі та здобути для режиму Нґуєна Хана підтримку невдоволених тепер кіл в'єтнамського громадянства. Найбільші заворушення відбулися в місті Дананґ, де впродовж двох днів згинули 9 осіб. Тому, що в отих останніх південно - в'єтнамських заворушеннях взяли участь три чинники: студенти, буддисти і комуністичні аґенти, то атмосфера була дуже напружена і хаотична. Серед тої атмосфери паніку в Сайґоні викликала бомба, яка вибухла в одному з великих тамошніх готелів, хоч вона нікого не вбила й не поранила, а тільки заподіяла матеріяльні шкоди. Генерал Хан довго конферував з трьома лідерами буддистів. Буддисти скаржаться на ніби-то несправедливе відношення до них і відсунення їх від усякого впливу на державні справи.

Понад тисячу арештованих в Індії в голодових демонстраціях

Ню Делі.— Коло 1.200 осіб арештовано в останніх кількох днях у зв'язку з демонстраціями проти скупости харчів на ринку та високих цін на харчові продукти. Ці демонстрації улаштують комуністи і їх поплентацькі організації, існуючі під різними ніби невинними назвами. Демонстрації відбуваються під гаслом „шукання правди", „непротивенства злу", „запрошування до арештів" і т. п. та полягають головно на тому, що демонстранти масово сідають і лягають на вулицях перед харчовими складами і крамницями, гальмуючи вуличний рух та не допускаючи покупців до крамниць. Поліція мусить кожного з тих демонстрантів силою відсувати й вивозити. Такі демонстрації переведено у восьмох різних індійських провінціях. Фактичними організаторами й аранжерами демонстрацій є просовєтські комуністи, які хочуть виявити свою активність у внутрішньо - партійному суперництві з прокитайськими індійськими комуністами. Хоч демонстрації мають суто - політичний характер, уряд Багадура Шастрі не придає їм великого значення. Демонстранти не ставлять спротиву поліції.

Китайські комуністи закликають тибетських втікачів до повороту, обіцяють полегшу режиму

Ню Делі. — Китайські комуністи розкидують масово між тибетськими втікачами свої летючки з закликами до повороту до Тибету, що знаходиться під китайською окупацією. Китайські комуністи признають, що їхня адміністрація в Тибеті зробила „деякі помилки", а вину за ті „помилки" скидає на Совєтський Союз, бо — мовляв — китайські комуністи застосували були в Тибеті „помилкові совєтські методи" і „совєтську систему". Тепер — кажеться у тих закликах — переводиться зміну метод правління в Тибеті і тамошніх адміністраторів вислано на „перевишкіл". „Ми освідомили наші помилки" — кажеться в комуно-китайських закликах до втікачів. Покищо ще не відомо, який вплив матимуть ті заклики китайських комуністів на тибетських політичних втікачів, які живуть в північній частині Індії під верховним лідерством Даляй Лями. Вони займають покищо вичікуючу позицію, чи і які дійсні зміни прийдуть в ситуації в Тибеті, де китайські комуністи повели були спершу просто політику фізичного винищування тибетського народу й повної китаїзації Тибету.

В АМЕРИЦІ

● **На річних зборах Американського Інституту Біологічних Наук** стверджено, що атомова радіяція дуже шкідлива для рістні і дерев в лісі. Радіяція створює найближче від місця експлозії мертву зону, далі від центру йдуть такі зони, в яких залишаються живими такі рослини, як мох, осока, чагарник, дуб і сосна. Стверджено, що радіяція діє сильніше на рістню на вільному повітрі, як при досвідах в лябораторії.

● **У Сан Павльо, в Бразилії, отці Павліни видають журнал** „Віда Пасторaль", у якому вони надрукували список „Великих романів християнства". Між тими романами рекомендується бразилійським читачам українофобську книгу Сєнкевіча „Огнем і мечем".

У СВІТІ

● **У Швайцарії** перебував у минулому тижні видатний турист - альпініст: американський секретар оборони Роберт МекНамара. З 7-ма місцевими провідниками він видряпався з своїм молодим сином на висоту 9.780 стіп на узбіччі гори Маттергори, що висока на 14.701 стіп. МекНамара поїхав до Швайцарії з своєю дружиною, сином і кількома приятелями. Він вже вернувся до ЗДА на конвенцію Демокритичної партії.

● **У Франкфурті**, в Західній Німеччині, на розправі проти 20-х членів адміністрації нацистського кацету в Освенцімі, виявлено, що один з головних підсудних так представлявся новим в'язням у тому кацеті: „Я є Капезіюс з Семигороду, що буде дияволом для вас". Капезіюс вибирав з-поміж в'язнів тих, які мали згинути в газових камерах кацету.

● **У Парижі, Франція**, вийшло перше число „Вістей українського жіноцтва", за редакцією журналістки і діячки Люби Вітошинської. Цей бюлетень почав виходити згідно з постановою европейської конференції СФУЖО, як орган Союзу Українок Франції.

● **В Кейптавні** в Південно-Африканському Союзі народились близнюки, сіямські брати, зрослі один з одним головами. Мати і діти здорові. Плянується перевести операцію, але до цього часу більшість таких операцій кінчалась смертю дітей.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Вибори й атомова зброя

До кількох найбільш сутніх справ, які ділять Республіканську і Демократичну партії в цьогорічних президентських виборах, належить також питання оборонної стратегії Америки, тісно сполучене з питанням важливости й практичної ужитковости атомової зброї. Відомо, що за американським законом Уряд не має права ділитися таємницями атомової продукції з жадною країною, яка сама не випродукувала вже атомової зброї. Аргументи військових фахівців, що, мовляв, немає глузду відмовляти союзникам Америки атомової зброї тоді, коли посідає її найбільший ворог Америки, не переконують Уряду. Відомо також, що єдиною особою, яка має право вирішити, коли треба вжити атомової зброї проти агресора, є президент ЗДА. Практично, у випадку совєтської агресії проти Західньої Европи, головний командант збройних сил Атлантійського Союзу (НАТО), американський генерал, не має права зупинити совєтський наступ навіть так званою тактичною атомовою зброєю, поки не дістане на це дозвіл від Вашингтону. Взявши на увагу труднощі комунікації, які постануть з моментом вибуху війни і потрібних приготувань, ворог мав би добрих кілька годин часу для своїх офензивних операцій, ведених переважаючими суходільними силами. Цей фактичний стан спричинив розбіжності між союзниками НАТО і спонукав Францію до поспішного продукування власної атомової зброї, незалежної від волі Америки.

Республіканський кандидат, сен. Беррі Голдвотер, який, як генерал летунства у резерві, знає ці проблеми, заявив, що головний командант збройних сил НАТО повинен мати право самому негайно вирішувати у випадку наглої потреби, коли вжити тактичної атомової зброї. Але секретар оборони Роберт МекНамара, йдучи по лінії закордонної політики Уряду, яка не хоче дразнити Москви такими змінами оборонної стратегії, що не рахувалися б з пацифістичним пустомельством на Женевській конференції роззброєння, рішуче виступив проти заяви Голдвотера. За його рекомендацією — конвенція Демократичної партії прийняла між точками партійної програми теж постанову згідно з якою „контроля над користанням атомовою зброєю мусить залишитись виключно у найвищого обраного оборонця країни — Президента З'єднаних Держав".

Ця постанова відповідає принциповій настанові Демократичної партії — у напрямку збільшення, а не зменшення прав і компетенцій Уряду. Поруч із цим принципом — при вирішуванні цієї справи напевно рішав і другий чинник — зберігання зверхности цивільного чинника над військовим. Цей принцип — правильний і згідний з Конституцією, яка встановляє Президента, як верховного команданта збройних сил ЗДА. Але, маючи на увазі смертельну загрозу для безпеки країни, яка настала б з вибухом війни внаслідок совєтської агресії, Президент повинен згори дати повновласть військовому командантові НАТО вирішувати суто військову справу, від якої залежна доля країни і світу. Цього вимагає логіка і диктат смертельної вимоги часу.

Тому, мабуть, треба погодитися із Дейвідом Лоренсом із „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорту" з 31-го серпня цього року, який каже, що „відмовляти найвищому командантові НАТО авторитетного права вжити тактичної зброї поміркованої сили — це значить запрошувати катастрофу. Це один із способів програти війну". І це один з прикладів, як не треба „принципово" противитися всьому, що скаже партійній противник, навіть тоді, коли він скаже щось путнє.

Техніка вдома і на експорт

Київське радіо нещодавно повідомило, що „далеко за межами Совєтського Союзу славиться продукція Одеського верстатобудівельного заводу імени Кірова. Вона експортується до 40 країн світу" ... Створений на тому заводі верстат - автомат був, до речі, нагороджений золотою медалею на світовій виставці у Брюсселі. Журнал „Україна" ч. 34 теж інформував, що авта Львівського заводу — „експреси з літерою „Л" можна побачити на всіх дорогах вітчизни і багатьох зарубіжних країн". У журналі підкреслено, що на міжнародних виставках „високу оцінку здобули українські автомобілі ... у Токіо, Марселі, на світових ярмарках у Брюсселі, Загребі, де були відзначені грамотами й дипломами". Київський журнал „Економіка Радянської України" ч. 5 з минулого року писав, що „при технічному сприянні Української ССР у 17 слаборозвинених країнах будується 133 промислові підприємства і науково - культурні центри, у тому числі 12 електростанцій, 5 металюргійних заводів і комбінатів, 8 машинобудівельних"... Цього року УССР експортує свою продукцію до 45 країн світу. Зазначимо, що того експорту, як українського, за кордоном не помітно, бо все йде під російською чи совєтською маркою. Тому український народ не має з того експорту найменшої користи.

Читачеві усіх таких повідомлень може здаватися, що Україна експортує техніку і посилає за кордон своїх фахівців - технологів, бо сама має надвишку, надпродукцію і машин, і фахівців. Як не подумати так, коли „Україна" ч. 21, з червня 1964 року, писала, що „понад 600 найменувань різних товарів експортуємо ми в соціялістичні країни, що „українські інженери спроєктували ряд гідроспоруд у Тунісії", що „У Бірмі, Камбоджі, Малі, Гані, ОАР, Індії при найактивнішій участі нашої республіки зводяться промислові об'єкти"...

Але перегляньмо пресу УССР. Ось хоча б „Радянська Освіта" з 10-го червня ц. р. показує, що в нормальних обставинах Україна не могла б давати такої допомоги іншим, бо сама її потребує. Становище з молодими технічними фахівцями таке, що „торік із 159 науково -дослідних закладів і вузів республіки 60 не виконали пляну набору, а 51 — не забезпечили конкурсного набору аспірантів. Не виконано пляну з ряду найважливіших профілів — фізико-математичного, технічної кібернетики, хемії тощо". Або ось про якість машин в СССР, — цитуємо за „Радянською Україною" з 12 травня ц. р.: „Машинобудівельники одержали 1868 реклямацій, сума збитків від них обчислюється в сотні тисяч карбованців. Мали місце недопускальні факти, коли великотоннажні вироби пускалося з численними дефектами. Хеміки не забезпечують нас добраякісним мастилом ... Нерідко зустрічаємося з такими фактами, коли, прагнучи здешевити вартість машин, заводи приймають конструктивні чи технічні рішення, які „вигідні" заводові, але завдають шкоди споживачеві й народному господарству". На полях України стоять сотні с-г машин, на дорогах — авта, бо немає запасових деталів. Або: щороку лише в Закарпатській області витрачають по 200 000 крб. на обприскування „колорадського жучка", але такими хемікатами, що вбивають і корисних комах і „шкодять здоров'ю людини" ...

В таких обставинах „технічна допомога" закордонові з підсовєтської України дуже нагадує 1933-ий рік, коли населення України мільйонами вмирало з голоду, а совєтські кораблі з Одеси вивозили за кордон мішки пшениці з пропагандивним написом: „Ізлішки з СССР".

ЕКОНОМІКА І ЗАКОН ПРОТИ ВБОГОСТИ

Схвалений 11-го і підписаний 20-го серпня закон проти вбогости ставить своєю ціллю не тільки допомогу тим громадянам, які не мають праці або прибутки яких замалі в порівнянні з прибутками пересічної американської родини, але також і скріплення економіки.

Перший проєкт цього закону запропонував голова Президентської Ради Економічних Дорадників — д-р Волтер Геллер ще навесні 1963-го року. Д-р Геллер, передбачаючи, що законопроєкт про зменшення прибуткових податків буде ухвалений, одночасно здавав собі справу з того, що велике число громадян, які платять дуже низькі податки або взагалі їх не платять, не скористають з цього закону.

Вліті минулого року д-р Геллер представив у цій справі меморандум, і співробітники президента Кеннеді почали опрацьовувати окрему програму допомоги найбіднішим верствам американського громадянства, щоб і вони могли користати з економічного росту й добробуту країни. Цю програму запропонував Конґресові цього року през. Джансон, і Конґрес після п'ятимісячної процедури її схвалив.

Демократичний уряд стараиметься якнайскорше здійснювати програму допомоги найбіднішим верствам населення, щоб спростувати закиди численних критиків цієї програми. Республіканські члени Конґресу твердили, що цією програмою уряд президента Джансона хоче здобути собі голоси бідніших виборців в листопаді цього року. Південні демократи також були проти неї, але й вони й їхні республіканські колеґи не брали до уваги того, що в ЗДА є аж 9 200 000 родин, річний прибуток яких нижчий від $3 000. Серед них велике число таких, які не платять жадних податків і живуть лише з федеральної допомоги.

Яким способом хоче уряд осягнути свою ціль?

— Уряд плянує ще до 1-го листопада зорганізувати 20 консерваційних таборів та кілька вишкільних центрів, в яких кругло 40 000 молодих чоловіків і жінок матимуть можливість працювати і набувати фах.

— Секретар праці Віллард Вірц заявив 13-го серпня, що від 100 до 150 тисяч осіб у віці нижчому за 20 років будуть зорганізовані в робітничі групи, в яких будуть вишколюватися для праці, потрібної в їхніх громадах. Цей проєкт має бути зреалізований протягом двох-трьох місяців за згодою і допомогою місцевої влади. Це — дуже важливий пункт програми боротьби проти вбогости, бо він ставить своєю ціллю забезпечити працею саме ту молодь, яка не закінчила загальної освіти і тому в добі автоматизації перебуває в особливо тяжкому положенні.

— Уряд Виховання плянує на початку нового академічного року призначити університетам і коледжам відповідні суми, щоб допомогти незаможним студентам закінчувати студії.

— Протягом двох місяців Уряд має приділити стейтам і великим містам окремі фонди на вишкіл персоналу, який в своєму терені поборюватиме вбогість.

— До половини листопада мають підготовити коло 100 добровільців, які ще в цьому році почнуть працювати в т. зв. Внутрішньому Корпусі Миру.

Песимісти кажуть, що за ухвалену Конґресом суму $947-500 000 не можна буде побороти вбогости в ЗДА. Але оптимісти їм відповідають, що прийнята Урядом програма — це тільки початок великої праці, яка має зліквідувати парадоксальне явище в цій країні, де в часі нечуваного загального добробуту існує цілий прошарок вбогого населення.

Уряд президента Джансона вирішив добитися „тотальної перемоги" над вбогістю у З'єднаних Державах. Але й оптимісти вважають, що для цього замало більйона долярів, може не вистачить і 20 більйонів. Однак ,ніхто не може заперечити, що плян Уряду дати працю безробітним, які дотепер навіть не мали вигляду її дістати, — гідний похвали.

Ми вже згадували, що в ЗДА є близько 9 мільйонів родин, річний прибуток яких нижчий від трьох тисяч долярів. Найбільше таких родин — 4 800 000 — в південних стейтах. Серед них 61% голів родин мають лише 8 або й менше років освіти, в той час, як з-поміж усіх родин в цій країні відсоток таких голів родин становить 35. З-поміж бідних родин тільки 49% мають працю, тоді як з-поміж усіх родин в ЗДА цей відсоток становить 78. З-поміж незаможніх родин 22% голів кольорові, а з-поміж усіх родин відсоток негритянських становить тільки 10.

Оці статистичні дані свідчать про те, що закон проти вбогости повинен найбільше допомогти негритянському населенню.

Коли йде про основну ціль — зліквідувати вбогість у цій країні, збільшити число затруднених і зменшити число безробітних, тоді, очевидно, расові різниці та ресантименти мають відійти на останнє місце.

ДЕКЛЯРАЦІЯ ЗП УГВР

(Продовження)

III

Сьогодні немає на Україні організованого визвольного руху в таких формах, в яких він існував у сорокових чи в першій половині п'ятдесятих років. Змінилися форми української визвольної боротьби, змінилися частинно також умови, в яких доводиться жити українському народові.

У Совєтському Союзі німає масового фізичного народовбивства, крізь яке пройшла наша нація в 1930-их роках і в умовах гітлерівської окупації. Проте умови, в яких живе український народ, важкі, а небезпеки перед ним дуже серйозні. Український народ далі позбавлений священного права кожного народу бути вільним господарем своєї землі. Псевдосуверенна УССР є насправді повністю підпорядкована Москві, вона не має основних атрибутів держави, а її уряд не репрезентує волі українського народу. Система комуністичної диктатури позбавляє громадян України основних громадянських прав. Штучно гальмується розвиток української культури. Українській духовості накидають чужі їй перині, а українську традицію фальшують, знищуючи історичну пам'ять української нації. Україну Москва намагається тримати в позиції провінції російської метрополії. У Москві дуже бояться зв'язків України з вільними народами.

Особливо небезпечною для українського народу є сучасна політика „злиття націй", що її офіційно проповідує Центральний Комітет комуністичної партії Совєтського Союзу. Це є програма поступової ліквідації неросійських народів, зокрема українців, і перетворення їх на росіян. Ця політика підсилюється невпинним курсом русифікації України та послаблюванням української біологічної субстанції засобами виселювання найбільш цінних, фахових і працездатних українських елементів, в тому числі і наукових кадрів на працю поза межі України і насилання на Україну російських та зрусифікованих бюрократів.

Цю політику Кремль проводить під ширмою гасла „дружби і взаємодопомоги" з російським народом. На ділі тут ідеться не про дружбу, а про грубе насильство великодержавних шовіністів над українським народом, насильство, яке внівець обертає підставову вимогу мирних взаємин між народами, тобто вимогу взаємовизначення, рівности і невтручання у внутрішні справи сусіда.

Проти сучасного національного, політичного та соціяльного поневолення український народ веде боротьбу в різних галузях життя. В останні роки видне на Україні посилення самооборонного фронту боротьби за права української мови, культури, за свободу зв'язків з вільними народами тощо. Особливим чинником цього народного руху є освічена українська молодь, яка більше болюче відчуває обезправлення своєї нації. Елементом української сили є також економічний потенціял України. Тому великодержавні шовіністи дурять себе, коли думають, що в другій половині двадцятого сторіччя можна знищити національну, духову і культурну окремішність України чи інших розвинених народів СССР. Своїми сучасними валуєвськими заходами вони тільки озлобляють неросіян, загороджують шлях до справді добросусідських взаємин між народами сучасної совєтської імперії, які можливі тільки в умовах державної незалежности тих народів.

Сучасна визвольна боротьба українського народу ведеться на фоні багатогранних суспільних і політичних процесів, що проходять поза межами України. Це насамперед подібна боротьба інших неросійських народів за державну незалежність. Це також боротьба самого російського народу, зокрема його провідної культурної верстви за свободу духової творчости, проти гніту тоталітарної диктатури, хоч у своюму ставленні до неросійських народів ця російська верства у величезній більшості підтримує русифікаційну і уніфікаційну політику Москви. Сюди належить також відосередня боротьба країн т. зв. „народних демократій", сателітів Москви. Ці процеси в совєтській імперії відбуваються в час, коли щораз то більше загострюються протиріччя між Росією і Китаєм та коли великодержавним шовіністам важче

(Продовження на стор. 3-ій)

Ярослав Курдидик

ЗА КУЛІСАМИ МАЛИХ ВОЄН

Зараз по закінченні другої світової війни появилося чимало публікацій, ляйтмотивом яких були запевнювання, що, мовляв, після того страхіття, яке завершилось атомовими бомбами, скинутими на Японію, нічого подібного вже не повториться. Щоб ця страшна трагедія ніколи не повторилася, створено окремий „інструмент миру", організацію Об'єднаних Націй. Але загляньмо до бібліотек і побачимо, що таке саме було й після першої світової війни. Тоді теж появилося багато пацифістичних публікацій і теж створено Лігу Націй. Однак, ані перша миротворча установа, що її створили були альтруїсти та ідеалісти, Ліга Націй, ані теперішні ОН не погасили головень, що тліють під воєнними згарищами, готові кожної хвилини спалахнути новою пожежею.

Під час першої, а потім і другої світових воєн продемонстровано чимало нових нищівних та оборонних засобів, і на їх основі різні військові теоретики, що своєю фантазією нагадували в дечому Жюля Верна, змальовували нам картини майбутніх воєнних конфліктів. За їхнім твердженням, заховані у підземеллі велетенські ракети вирішуватимуть, де мала б розпочатися і закінчитися війна. Піхотинець, отой старий символ вояка, що був завжди у першій лінії фронту, що, як кріт у землі, сидів в окопі, має змінити свою уніформу на якусь імпреґновану одежу, що охоронятиме його від радіяції. Його мають переносити джетами - парашутами і скидати на знищених атомовим бомбардуванням теренах, що нагадуватимуть поверхню — Місяця ...

Здається не багато є між колишніми вояками таких, які жаліють, що всі ці страхітливі пророцтва ще не здійснилися. Тим часом вже після закінчення останньої світової війни розгорнулося 12 „малих воєн", які велися і ведуться здебільшого у старих, майже античних формах. Те, що в Ляосі, В'єтнамі чи Ємені появилися джетові винищувачі і що вистрелено там кількадесят чи кількасот малих ракет, не змінює самого факту, що основні тактичні операції мають характер операцій минулого сторіччя.

Щоправда, велику ролю відіграють там теренові умовини, але треба прийняти факт, що досі всі воюючі сторони придержувалися, хоч може й неохоче, старих бойових метoдів із страху, щоб мала війна не розгорілася у світову пожежу. Деякі з малих воєн, як у Кореї чи Індо - Китаї, а потім в Альжирі, тривали відносно довго і ведені були силами, що становили сотні тисяч вояків, але все це були льокальні війни. Мале війни, як між Китаєм та Індією або Альжиром і Марокко, тривали відносно коротко, зате у В'єтнамі або на Кіпрі позатягалися вони так, що їм не видно кінця.

Як сказано вище, всі ті війни велися і ведуться старими методами, поминаючи хіба те, що де-не-де перевозять військa гелікоптерами, а зброю та харчі вантажними літаками. Все це вказує на те, що „хтось і чомусь" затримує ці війни у „відсталій площині", не хоче їх модернізувати або, ще краще висловившись, не хоче анґажувати всіх тих родів нової зброї, які чекають у великих арсеналах.

Очевидно, що у поширюванні воєнних конфліктів найбільше зацікавлені большевики. Виявом цього є війна між Єменом та Аденом. Правильніше було б розглядати цю війну, яка своїм корінням сягає суезького конфлікту, як війну між Єгиптом і Британією. Її підсилюють обидві сторони таким чином, що кожна з воюючих сторін спирає свою силу на повстанцях і „п'ятих колонах", які діють на терені противника. За поширення цієї війни на відносно віддалений Кіпр дуже побивається Кремль, який збройно підтримує Єгипет, а тепер готов пропонувати мілітарну допомогу урядові Кіпру. Большевики знають, що коли б Британія втратила Аден, вона автоматично втратила б контролю над життьовою артерією, що веде до Перської затоки, а там і до Кувайту, звідки вона отримує майже 40% нафти. Большевики розраховують також на те, що із втратою Кіпру, а в дальшому і Ґібральтару, Британія у великій мірі втратить свої впливи як великодержава. Тим то Москва не виступає одверто проти Британії, а діє посередньо, через Єгипет.

Тим часом червоний Китай веде війну — через Південний В'єтнам з Америкою, щоб послабити її впливи на континенті Азії. Знаємо, що ЗДА, щоб забезпечити себе на тому обширі, перекинули останнім часом до Сіяму, на Формозу і в Південний В'єтнам велику кількість зброї, аж до атомовозів Б-52 і найновіших типів винищувачів, не згадуючи вже про 7-му фльоту, що має своє бойове призначення.

ЗДА, як і Британія в Ємені, мусять обороняти Південну Азію, щоб не всадовився там червоний Китай. Логічно міркуючи, це дало б йому змогу порости в силу і по деякому часі поширити свої впливи на простори Тихого океану, господарями якого є тепер виключно американці.

Отже покищо ані Британія в Ємені, ані ЗДА у Південному В'єтнамі не можуть приспішити виграшу війни. Але вони не сміють її програти. А щоб не програти, мусять заанґажуватися так, щоб розгромити противників.

М. Л-а

МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ

(100-річчя з дня його народження)

(VII)

Про лихий стан здоров'я нарікав Коцюбинський і в інших листах. Ось уривок з листа до Гнатюка:

„Пригадуюсь, бо я ще живий, хоч ледве дихаю. Та в тому є дещо й добре, бо маю надію скоро побачитися з Вами ...

Мушу спочити, а для спочинку мені конче треба сонця. У нас же сонце щось зіпсувалось (а може ніколи не було добрим), і вже три літа під час свого одпочинку я мерзну і мокну. Тепер поклав у половині мая податися кудись у теплий край. Гадаю оселитись в Італії, на Капрі, і переїздом спинюсь на день-два у Львові ..."

(20 березня 1909 р.)

Подорож до Італії розпочав Коцюбинський в останніх днях травня 1909 року. Їхав через Чернівці, Коломию, Львів, Краків, Відень, Фльоренцію, Рим, Неаполь — на Капрі. Про свою подорож досить докладно писав до дружини. Теплими словами згадував гостину в Чернівцях, куди попав якраз на неділю 30 травня. В Чернівцях зупинився в домі проф. Степана Смаль - Стоцького, був на побаченні з громадою в Народному Домі. На другий день у понеділок вирушив до Коломиї, де задержався на кілька годин. Попав якраз на Січове Свято. Ось які були його про це свято враження:

„Це щось таке гарне і величне, що трудно описати. Це ціле військо, кілька тисяч, і Трильовський за генерала ...

Січ вітала гостей, меж іншим і мене ..."

Того самого дня увечері був Коцюбинський вже у Львові. Мав намір заїхати до Грушевського, а що його не застав вдома, заїхав до Гнатюка. У Львові задержався один день. Бачився зі знайомими, в тому числі з Франком. У Кракові теж пробув один день.

У Відні бачився Коцюбинський з Василем Стефаником, Осипом Маковеєм, Володимиром Кушніром, Вільгельмом Горошовським*, Згадує Коцюбинський, що в Відні зайшов був до парляменту. Це напевно Стефаник потягнув його туди, бож, як відомо, Стефаник був послом до австрійського парляменту.

На Капрі прибув Коцюбинський 14 червня (н. ст.) 1909 року. Був там понад три тижні. 10-го липня виїхав і 17 або 18 був уже в Чернігові.

Італійське підсоння дуже корисно вплинуло на здоров'я Коцюбинського. Тому то він на другий рік знову вибрався на Капрі. Цим разом їхав іншою дорогою: Київ, Одеса, Константинопіль, Сальоніки, Атени, Кіпр, Сицилія, Капрі. З Чернігова виїхав у другій половині травня 1910 року. На кілька днів затримався в Києві. На Капрі пробув до 4 або 5 серпня. Додому вертався через Неаполь, Рим, Віденьм, Львів. Зі Львова виїхав ще до Криворівні, куди його запросив Гнатюк. До Криворівні приїхав 13 серпня (н. ст.), де замешкав у хаті Грушевського. Пробув там майже два тижні і звідтам виїхав вже через Львів до Чернігова.

* Володимир Кушнір — український журналіст, в 1909 році працював у журналі „Украініше Рундшау", де друкувалися твори Коцюбинського в нім. перекладі.
Вільгельм Горошовський — перекладач творів Коцюбинського на німецьку мову. (Збірка „Про публіко боно"). Перекладав також й інших авторів.

В 1911 році Коцюбинський мусів через погане здоров'я залишити працю в Земстві. Рішився на цей крок тоді, коли одержав пенсію від Товариства Прихильників Української Літератури, Науки та Штуки. Літо провів у Криму, потім поїхав до Криворівні, де пробув майже місяць. З того часу походить повість „Тіні забутих предків".

В листопаді того ж самого року Коцюбинський знову виїхав на Капрі. Їхав через Львів, Відень, Рим, Неаполь. Цим разом пробув на Капрі майже 5 місяців. Виїхав звідтам 2 квітня 1912 року.

1912 рік, можна сказати, це час догорання Коцюбинського. Повідомляючи Гнатюка про своє бажання побути ще раз в Криворівні, він писав:

„Дуже я тішуся, що буду з Вами. Хто знає, чи вдасться ще раз разом літувати: почуваю себе ввесь час погано, гірше, ніж досі ..."

Цим разом Коцюбинський взяв з собою сина Юрка. Виїхали вони наприкінці червня і 4 липня були в Криворівні. Пробули там цілий місяць. Коли покидали Карпати, письменник чувся добре, але до Чернігова приїхав зовсім хворий. Про стан свого здоров'я розповів у листі до Гнатюка із 24 вересня (ст. ст.) 1912 р.:

„Дорогий Володимире Михайловичу! Не знаю, з чого почати: чи дякувати, чи прохати вибачення за те, що довго не писав. Але вибачити мене Ви, певно, встигли вже, діставши мою картку з Києва, в якій повідомляв, що ввесь час, відколи виїхав з Криворівні, тяжко хорую і не можу і досі ніяк поправитися ...

Як тільки сів я на „юнґера" (візник — М. Л.), зараз почув себе ліпше, природа, рух, повітря підняли нерви і здавалось мені, що я одужую ...

У Львові мені було дуже погано, але я старався підбадьорити. Підняв (яка була) енерґію, щоб доїхати якось додому, бо не хотілося лягати у львівському шпиталі (що б я зробив тоді з Юрком, особливо, коли б слабість затяглася?), і якось дотягся до Києва, перемагаючи себе. Тут мене стріли жінка і діти і зараз забрали додому, де я можу мати і лікарів і добрий догляд. І от почали мене лічити, і чим далі лічать, тим мені гірше. Не сплю (хіба 1-2 год. за ніч), нічого не можу їсти, астма так мучить, що розказати трудно, а за всякими ліками і світа Божого не бачу: дня мені не стає, щоб все те ковтнути. Перемучився я так місяць і поїхав до Києва, до спеціяліста-професора. Що мене коштувало і нервів і грошей (40 корон кожні оглядини), заким я доступився до того божка та міг користуватися його порадами. Ну та й що ж? Ковтаю нові ліки, а здоров'я по-старому лишилося. Так само не сплю ні вдень, ні вночі, не можу нічого їсти, та ж астма. А ослаб так, що ноги заплітаються, голова не робить, навіть читати не можу. Робота лежить, а я мучуся бездіяльністю і проклинаю життя. Коли буде інакше, не знаю. Лікарі самі дивуються, що слабість така уперта. От Вам — з еґоїзмом слабого — опис мого існування. І соромно і гидко так займатися здоров'ям, та що вдієш, коли мене цілком придушило, не лише тіло, але й дух ...

На початку листопада (н. ст.), правдоподібно 8 або 9, виїхав Коцюбинський до Києва на довше лікування. Перебував в університетській клініці (Бібіковський бульвар), під доглядом проф. Образцова. З описів самого Коцюбинського можна встановити, що в нього було кілька недомагань: і серце, і шлунок, і печінка, і астма, і ревматизм, також перебув у лікарні запалення легенів ...

Лікування в Києві не дало позитивних результатів. Пробувши там три місяці, письменник десь між 3 і 7 лютого 1913 року вернувся до Чернігова, щоб там 25 квітня (н. ст.) 1913 року передчасно закінчити життя. Всяку кореспонденцію письменник увірвав 5 березня. Видно, що після того стан здоров'я був дуже вже поганий. В останніх своїх листах скаржиться Коцюбинський на важкі болі і муки. В листі до Михайла Могилянського*, писаного 4 березня 1913 р. просить вибачення за мовчанку і виправдується: „Три тижні лежу, не встаючи, не сплю, не їм і приймаю тяжкі муки, без надії, що за се одпустяться гріхи".

Наступного дня писав він до Волод. Гнатюка:

„Три тижні лежу в ліжку і не встаю, знову не сплю і не їм та дуже мучуся болями. Про подорож на південь нічого й думати. Я зовсім ослаб і ледве пишу до Вас ..."

Це був останній лист Коцюбинського, а написав їх письменник біля 800 ...

Михайло Коцюбинський був правдивим мистцем слова. Літературу любив і літературою жив. Творив до останніх днів свого життя. Останній його літературний твір — це оповідання „На острові", якого не встиг уже закінчити. Розпочав його письменник на Капрі на початку 1912 року. Незакінчену річ вислав до „Літературно - Наукового Вістника", де вона й була надрукована в першій книзі за 1913 рік. У редакції „ЛНВ" хтось зробив примітку: „Першу коректу автор прохає надіслати йому по адресі: „Бибиковский бульвар 17, палата 9, клиника проф. Образцова". Це свідчить, що про цю річ думав письменник і на шпитальному ліжку. Так само нічого не вийшло з задуманої ним ще одної повісти із гуцульського життя, хоч для тієї повісти призбирав письменник 1912 року чимало матеріялу в Криворівні і в Головах.

(Кінець)

* Могилянський — український публіцист і критик (1873-1944). Перекладав твори Коцюбинського на російську мову.

ДЕКЛЯРАЦІЯ ЗП УГВР

(Продовження із стор. 2-ої)

контролювати віддсередні сили імперії.

Окреме тло для визвольної боротьби українського народу творять сучасні взаємини Совєтського Союзу із Заходом. В результаті страху перед атомовою війною та внутрішніх труднощів у совєтській імперії її керівники змушені шукати злагоди взаємин з західніми державами. Такий розвиток корисний для України тим, що він відсуває загрозу атомової війни, яка могла б принести Україні страшні знищення. Він може стати корисним для нас, якщо в умовах міжнародного відпруження зростатимуть аспірації народів совєтської імперії, а це, в свою чергу, повинно сприяти посиленню боротьби неросіян за звільнення від московського контролю. Одначе цей розвиток може ховати в собі також серйозну загрозу, що за ціну порозуміння з Москвою Захід визнає за нею право володіння над поневоленими нею народами.

В таких умовах тільки безперервна самооборона українського народу перед політикою т. зв. „злиття націй" і боротьба за збереження національної, культурної та духової окремішности дасть змогу українському народові перетривати сучасне лихоліття і відкриє перед ним шанси повної державної незалежности. Також тільки при такій умові український народ зможе використати для себе нагоди, які відкриває перед ним сучасне становище в совєтській імперії, та змусить сторонній світ одного дня заговорити про Україну як про самостійний силовий фактор поза залізною завісою.

IV

Українці, що живуть у вільних країнах, мають перед собою два центральні завдання: забезпечити своє існування як організованої етнічної та культурної спільноти і давати моральну та політичну допомогу українському народові в його боротьбі за державну незалежність.

Якщо йдеться про перше завдання, то його можна здійснити тільки при умові постійного ідейного зв'язку українців поза рідними землями з народом на Україні. Кожна етнічна група, що духово відривається від рідного пня, в'яне, як галузка, відірвана від дерева.

Ідейний зв'язок з Україною — це не тільки пізнання її історії та культури, знання української мови, це також вивчення процесів, що сьогодні відбуваються на Україні, пізнання сучасних форм української визвольної боротьби. Це ідейне пов'язання з існуючими тепер на Україні живими силами українського народу, які у різних формах, у різних галузях життя обстоюють його права на самостійне існування. Це вміння відрізнити сучасну, накинену українському народові, форму існуючого там режиму від живого і здорового в своєму корені народу. Тільки тоді, коли політика української еміграції буде спиратися на живі сили народу, і тільки тоді, коли виростаюче поза рідними землями покоління пізнає Україну не тільки минулого, але й сучасного, коли побачить в ній поневолену, але велику та модерну націю, досягненнями і боротьбою якої за незалежність можна гордитися, — тільки тоді існування нашої спільноти поза рідними землями буде побудоване на тривких підвалинах.

Для тривалого існування еміграції як об'єднаної спільноти дуже важливе значення має також її культурна політика. Плянова культурна політика — це високий рівень українознавчих студій для нашої молоді і створення поза межами України умов росту для української науки, мистецтва та літератури. Українській громаді у вільних країнах також грозить серйозна небезпека розтопитися в неукраїнському політичному, а передусім культурному морі. У зустрічі з культурно розвиненими етнічними спільнотами Заходу українці матимуть шансу зберегти виростаючу тут молодь тільки тоді, коли в культурному відношенні українські вартості не поступатимуться культурі країни поселення нашої громади.

Таким чином ідейний зв'язок з Україною і культурний рівень нашого життя поза рідними землями — це передумова тривалого існування вільних українців як організованої етнічної групи. Це також передумова успішної допомоги нашої громади українському народові на рідних землях, — а це творить друге центральне наше завдання.

Успішна допомога Україні, це передусім виконування тих завдань, що їх не можна виконати на українських землях. З цих причин вільні українці мусять перш усього бути виразниками і оборонцями ідеї і концепції державної незалежности України, бо вона є проскрибована на українських землях. Проповідування і оборона цієї концепції має особливе значення тому, що в Совєтському Союзі намагаються знищити саму ідею українського самостійництва чи хоч би культурної та етнічної окремішности. Водночас ця оборона не менше важлива з огляду на те, що деякі чинники Заходу ставлять під сумнів прагнення українського народу до самостійности.

Користучись свободами країн свого поселення, вільні українці, мають догідні умови для того, щоб протидіяти тим двом головним небезпекам для українського визвольного руху. Своєю діяльністю у сфері політики, культури та науки вони мають змогу розкривати колоніяльне положення українського нараду, притуплювати найгостріші вістря російського шовінізму, змушувати Москву до поступок, посилювати самостійницькі процеси на Україні. З другого боку, власними досягненнями, а також вказуванням вільним народам на різнородні форми боротьби українського народу українська еміграція може протидіяти побудованим на фальшивому уявленні або злій волі поглядам про те, що Україна це ніби невідлучна частина Росії.

(Далі буде)

ДУМКИ ПРО З'ЇЗД Б. УЧЕНИЦЬ ГІМНАЗІЇ СС. ВАСИЛІЯНОК У ЛЬВОВІ

Нічого й казати — в історії нашої еміграції настала доба З'їздів і Ювілеїв. Біжучий Шевченківський рік — пов'язаний із здвигненням пам'ятника Кобзареві у Вашингтоні — напевно перейде до історії.

Тому в декого може зродитися думка — чи доцільно в цьому році улаштовувати ще й цей скромний ювілей - З'їзд б. учениць гімназії С. С. Василіянок у Львові? Чи незабагато тих малих, товариського чи регіонального характеру З'їздів?

Добре поставити таке питання, бо воно примушує думати, а вдумавшись, раптом відкриваєш, як такий малий, незначний на перший погляд з'їзд набирає глибоких перспектив, відзеркалює і символізує речі великі, загальнонаціонального значення.

Дівоча Гімназія С. С. Василіянок у Львові може видаватися широкій громадськості лише одною з багатьох українських середніх шкіл — та й тільки.

А втім гімназія С. С. Василіянок заснована з ініціятиви і за щедрою матеріяльною допомогою Митрополита Андрея Шептицького, з початком цього сторіччя була першою на всі українські землі середньою школою, що давала дівчатам цю саму загально освітню програму навчання, яка обов'язувала в подібних хлоп'ячих школах і підготовляла жіночу молодь до університетських студій.

Гімназія С. С. Василіянок у Львові була завершенням прагнень українського жіночого емансипаційного руху, важливим і необхідним етапом на шляху до повної рівноправности жінок також у секторі загальної вищої професійної освіти.

Цей піонерський характер школи добре розуміли фундатори і вчителі. Вони завжди нагадували про це першим ученицям, щоб виплекати серед них гордість і завзяття свідомих своїх завдань піонерок. „Пам'ятайте, дівчата — повторяв часто проф. Кархут — ви є перші русинки-українки, які у своїй власній школі вивчають латину." Саме ця латина була символом нового соціяльного статусу, який українське суспільство признало своїм жінкам.

Так, як майже в кожному секторі національно - культ. життя, тау і в ділянці жіночого шкільництва галицький духовний стан — в тому випадку С. С. Василіянки — відограли піонерську ролю.

Моральний авторитет Митрополита і черниць, духова підготовка громадянства діячками жіночого руху, блискучий професорський склад — це були ті фактори, які відразу завоювали школі добру славу, і вона стала прикладом до наслідування.

Незабаром в менших містах Галичини, а також у самому Львові, постали інші дівочі гімназії — проте школа СС Василіянок назавжди зберегла особливий авторитет, аж до останніх днів свого існування. Причиною цього була її першоначальність і високий навчальний та морально - виховний рівень.

Часом непоінформовані, а неприхильні люди — називали школу „аристократичною". Насправді в школі навчалися діти різного соціяльного походження. Поруч доньок визначних громадян і славних галицьких родів сиділи в лавках діти дрібних службовців, селян і поденних зарібників; і завжди між ними панувала дружба. Одиноким критерієм оцінки учениці були якості її характеру і пильна праця. Серед учителів - світських і духовних — були теж люди різного соціяльного походження.

А втім у школі і справді царював дух аристократизму. Виплưвав він з двох джерел: глибокої релігійности і патріотизму. Митрополит Андрей, Сестри і учителі розцінювали школу, як поле праці для Бога і України.

В школі зобов'язувала повна релігійна толерантність. Між ученицями були завжди православні з Волині, Холмщини, Полісся і Підляшшя, а також доньки емігрантів зі Східніх Земель.

Незаможні спосібні учениці користали зі стипендій Митрополита і Батьківського Кружка. Оплати за навчання були невисокі. Матеріяльні ресурси школи були скромні — решту доповняла виховна і фізична праця Сестер. Влаштування школи скромне, але зразкова чистота і добрий смак викликали враження багатства.

Єдиним люксусом була збірка народного мистецтва, яка приміщувалася на піддаші гімназійного будинку. Збирала її з великим знанням і смаком учителька історії Мати Северина при жертвенній співпраці учениць і батьків. Дослідники української етнографії часто користали зі збірки, а фотографії учениць в народних костюмах ще й до сьогодні прикрашують наші етнографічні видання.

Учителі плекали серед учениць жертвенний патріотизм, спертий на солідному знанні рідної історії і культури. Серед професорського складу були учасники Визвольних Змагань, визначні громадські діячі і творці культури.

За час існування із школи вийшли сотки освічених патріотичних жінок. Більшість використали здобуте знання для виховання своїх дітей. Вони повністю виправдали надії фундаторів гімназії, які головну ціль вбачали в тому, щоб при допомозі освічених матерів піднести загальний рівень культури українського громадянства. Багато здобули високу освіту і працювали та й досі працюють професійно в краю і на еміграції. Немало здобуло великі імена, як творці культури і громадські та політичні діячки. Велике число учениць брали участь у боротьбі і будівництві власної державности в періоді Визвольних Змагань. Під польською окупацією громадські і політичні діячки стягали на себе поліційні репресії.

Восени 1939 року большевицька влада розв'язала гімназію, а Сестер Василіянок прогнала з їх власних будинків. Багато б. учениць було арештовано, засуджено на смерть і заслання. Під час другої окупації Західніх Земель большевиками у зв'язку з ліквідацією Україн. Кат. Церкви арештовано і заслано сестер Василіянок, в тому числі старих, заслужених працівниць. Їхні мужні страждання і смерть є найкращим вінком слави для нашої школи.

⁂

Ніде правди діти — українці це народ, який живе сучасним моментом, не оглядаючись назад, ні не плянуючи на далеке майбутнє.

Велике число з'їздів і ювілеїв в останніх роках вказує на те, що врешті серед широкого загалу збудився історичний інстинкт, бажання закріпити минуле для майбутніх поколінь.

З'їзд б. учениць є необхідним для того, щоб зберегти пам'ять про здобутки нашої школи для історії. Його переведення буде вимагати від усіх нас жертви праці, часу і гроша. Але щирий сантимент для школи, і почуття громадського обов'язку допоможуть нам вив'язатись з честю з наших завдань. Вдячність для трудівників, які з посвятою реалізували Шевченків Заповіт: „Учітеся, брати мої" вимагає від нас закріпити пам'ять про їхні діла для науки та інспірації прийдешніх поколінь.

НАД СВІЖОЮ МОГИЛОЮ

Дня 23 червня 1964 українська громада Пасейку відпровадила на вічний спочинок бл. п. Емілію Рудницьку з дому Хоначівську.

Невмолима смерть забрала з цього світа покійну Емілію, яка осиротила мужа інж. Теофіля Рудницького, донечку Лідію, стареньку матір, сестру Ольгу Винницьку та ближчу і дальшу родину.

Але пам'ять про Неї ще довго залишиться у нашій громаді, а особливо Її заслужена праця для знедоленого українського народу ще на рідних землях, а також і вже тут на американському континенті.

Після закінчення учительської семинарії в Яворові, Зах. Україна, але як свідома патріотка свого народу і як активна діячка, переслідувана польською окупаційною поліцією за „антидержавну діяльність" не могла одержати належної їй учительської посади. Тому працювала в рідних установах Філії Просвіти, Рідній Школі, та в Організації Охорони Стрілецьких Могил.

Як членкиня антиалькогольного товариства „Відродження" відбувала поїздки по довколишніх селах Збаражчини з відповідними рефератами, закликаючи рідну молодь до абстиненції.

У 1934 році, Емілія Рудницька вийшла замуж за інж. Теофіля Рудницького, замешкуючи у Львові. В той час енергійну молоду жінку вибирають знов до Головної Управи „Союзу Купців і Промисловців", в якій вона здобуває собі великі симпатії не тільки серед купців і промисловців, але широкого загалу. Від 1936 до 1941 років працювала інтенсивно в товаристві „Українських Інвалідів", при вул. Потоцького.

Утікаючи з ріднею перед московськими військами у 1944 р., опинилася разом з багатьма товаришами недолі у Зах. Німеччині у місті Діллінген у таборі переміщених осіб.

Тут знов Емілію Рудницьку вибирають до „Таборової Ради", і вона працює як може для улегшення таборового життя таких же скитальців, як сама.

У1950 році родина П-ва Рудницьких емігрує до Америки і поселюється в Пасейку, Н. Джерзі. Тут включається знову в ряди громадської праці і як членкиня Союзу Українок Америки, бере активну участь і в організації „Пласт-Приюту", Самопомочі й інших громадських установах.

Найкращою прикметою Її життя була не тільки велика любов до свого знедоленого народу. Була зразковою парохіянкою, любила свою католицьку церкву; була також взірцевою дружиною для свого мужа, матір'ю своєї улюбленої доні і прикладною донькою своєї старенької матері.

Тому за такі високо-шляхетні прикмети Пасейська громада у скорботі серця прийшла віддати Покійній Емілії останню прислугу дуже численно. Після заупокійної св. Літургії і обрядових похоронних відправ місцевим о. парохом В. Білинським відпроваджено бл. п. Емілію на місце вічного спочинку.

Всечесному о. В. Білинському асистівали два священики Всеч. о. М. Притуляк і Всеч. о. Іван Пайкош.

Вічна Їй Пам'ять

Інж. О. Клисяк

● **У Австралії, в місті Юнандера,** правління української Громади - Кооперативи започаткувало створення української громадської бібліотеки. Першим жертводавцем був п. Л. Скрипник: він замовив для бібліотеки „Історію України" М. Грушевського і з своєї приватної бібліотеки подарував 100 книг.

Вступайте в члени УНСоюзу!

Минулий тиждень на „Союзівці"

(ХРОНІКА ТОВАРИСЬКОГО І КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ)

Неділя, 16 серпня: Службу Божу в українській католицькій каплиці відправив Впр. о. Любомир Гузар і в православній каплиці Впр. о. Богдан Желехівський.

Понеділок 17 серпня: ранком о год. 9.30 орієнтаційна прогулька в околиці Союзівки. Пополудні о год. 3-ій змагання в софтболі між працівниками Союзівки і студентами курсів Українознавства із вислідом 8:1. Увечері о год. 8.30 „Будьмо знайомі" — товариська зустріч гостей під проводом проф. Івана Задорожного.

Вівторок, 18 серпня: увечері о год. 8.30 висвітлення фільму „Ком Септембер" у великій залі „Веселки".

Середа, 19 серпня: Празник Спаса — Служба Божа в українській католицькій каплиці св. Володимира Великого із свяченням овочів, що його довершив душпастир Союзівки Впр. о. Л. Гузар. По полудні змагання в софтболі між працівниками Союзівки та студентами курсів Українознавства із вислідом 6:4 в користь останніх. Увечері забава на „Веселці" при звуках оркестри „Гай-фай".

Четвер 20 серпня: прогулька до Гантеру з оглядинами церкви св. Івана Хрестителя і мистецьких виставок. По полудні змагання в софтболі між дружинами юнацтва у віці від 10 до 14 років. Увечері спільна ватра для гостей із печенням кукурудзи.

П'ятниця, 21 серпня: по полудні змагання в софтболі між працівниками Союзівки і студентами курсів Українознавства із вислідом 8:0 в користь перших. Увечері забава на „Веселці" при звуках оркестри „Амор".

Субота, 22 серпня: о годині 9-ій ранку доповідь ред. Богдана Кравцева на тему „Шевченкове слово і слава у світі" для студентів курсів Українознавства. Увечері „Живий Лис Микита" під проводом ред. Едварда Козака-Ека, при форт. акомпаніяменті Володимира Гентиша і з участю вокального квартету Союзівки в складі: Леся Васьків, Соня Радович, Ляриса Ганущак, Мирося Нагорняк при форт. супроводі Оксани Городецької. Оформлював сцену Вол. Берізка. Після Вечора забава у великій залі „Веселки" при звуках оркестри „Амор".

З'їзд Дивізійників

Цього літа минуло двадцять років від найбільшої битви Першої Української Дивізії, тоді ще Дивізії Галичина — з відвічним ворогом Москвою, — битви під Бродами. Щоб відзначити цю річницю всі бувші вояки Дивізії та управи братств, що об'єднують всіх бувших вояків Першої Дивізії УНА на території Америки і Канади організують в днях 5, 6 та 7 вересня ц. р. Спільну зустріч. Зустріч відбудеться на оселі Укр. Катол. Церкви Непорочного Зачаття в Дрейтон Плейнс, 3250 Волтон Бульвард, біля міста Понтіяк, 28 миль на північ від Дітройту.

П. С.

● **Об'єднання Українських Академічних Товариств ЗАРЕВО в ЗДА** влаштовує в днях 29 і 30 серпня ц. р. на Оселі ім. О. Ольжича у Лігайтоні, Па., конференцію, присвячену Олегові Ольжичеві, визначному поетові, політичному діячеві і ідеологові та науковцеві, у 20-ліття його смерти. Доповіді виголосять: Віталій Кейс, Марко Царинник і Анна Процик. Початок о год. 4-ій по полудні.

Цінний вклад у занедбану ділянку

Андрій Вільшенко. МОДЕРНА УКРАЇНСЬКА НОМЕНКЛЯТУРА НЕОРГАНІЧНОЇ ХЕМІЇ (проєкт). Перша частина. Наукове Т-во ім. Шевченка. Ню Йорк, 1962, велике кварто, стор. 24.

Це — перша частина праці п. А. Вільшенка, в якій він обговорює назовництво хемічних елементів та їхніх груп в дусі т. зв. остаточних правил номенклятури неорганічної хемії, ухвалених Міжнародним Об'єднанням Чистої та Застосованої (?) Хемії в 1957 році. В другій частині проєкту, над якою працює автор тепер, обіцяє він подати назовництва хемічних сполук.

З жалем треба ствердити, що наші науковці на еміґрації — в усіх без вийнятку ділянках науки — досі майже не приділяли ніякої уваги проблемам української термінології і номенклятури. Одна-дві праці в цій галузі, звичайно, загального сумного образу не змінюють. І навіть із загальних чужомовних словників донині залишається найбільш популярним виданий у 1948 році в Києві, а тут, в Америці, вже перевиданий без змін англійсько-український словник М. Л. Подвезька, який своїм захаращеним русизмами „язичієм" учинив у живій і писаній мові еміґрантів не менші спустошення, як там, на рідних землях, учиняє Хрущов своєю народовбивчою політикою „злиття націй".

Не кажучи про загальні українсько-російські та російсько-українські словники, що вийшли останніми роками на Україні, видана у Києві серія термінологічних словників яскраво віддзеркалює всі зусилля Москви максимально зблизити українську мову до російської, знівелювати її окремішності, позатирати в ній усі її особливості.

Понад два десятки термінологічних і номенклятурних словників, що вийшли були у виданні Академії Наук в Києві у 1920-их роках, словників, що їх уклали наші найкращі фахівці, а зредаґували найкращі мовознавці, — нині є бібліотечними раритетами. Знаємо тут, в Америці, двох ентузіястів, що мають у себе всі ці заборонені в Україні скарби. Але що з того? Їх ніхто не перевидає і, здається, не думає перевидавати. Медичні, сільськогосподарські, технічні хемічні, геологічні та ін. терміни в нашій поточній пресі черпаємо ми обіруч із того ж таки словника Подвезька 1948 року, коли ґвалтівна русифікація досягала своєї кульмінаційної точки. Тож не диво, що в наших часописах подибуємо раз-у-раз „хімію", „поршень", „розкопки", „паперову фабрику", „електричну станцію" і всякі інші слова живосилом взяті з московського лексикону або скальковані з тієї ж таки мови.

Пішли у непам'ять і праці наших словникарів з Української Господарської Академії в Подєбрадах, Українського Вільного Університету в Празі. А вони також чимало труду вклали у вироблення, унормування та вдосконалення української технічної, хемічної та природознавчої термінології.

І тому з особливою приємністю вітаємо працю Андрія Вільшенка, який — як нам відомо — довгими роками опрацьовує цілковито зрусифіковану на Україні ділянку хемічної термінології і номенклятури.

Як і годиться українському науковцеві, А. Вільшенко відкидає, як архаїчну, антинаукову, саму структуру хемічного назовництва, накинену московськими наказодавцями, і вертається до Основних Правил номенклятури неорганічної хемії, прийнятих у 1927 році в Харкові на нараді українських хеміків. В 1928 році вийшов там же, в Харкові, „Словник хемічної номенклятури", побудований на органічній українській основі і зорієнтований на міжнародну номенклятуру. Совєтські цензори цей словник пізніше заборонили, і його авторів, як „буржуазних націоналістів", репресовано.

Тож метою свого номенклятурного проєкту і поставив А. Вільшенко доповнити та змодернізувати майже сорокалітньої давности номенклятуру Всеукраїнської Наради Хеміків 1927 року в дусі її ж таки постанови: „складаючи українську хемічну номенклятуру, слід орієнтуватися на номенклятуру інтернаціональну", а не російську, що вже тоді на яких тридцять років відстала від української.

З огляду на фаховість праці А. Вільшенка реферувати її в цій короткій газетній рецензії немає сенсу. Тільки хемік і тільки український лінґвіст можуть оцінити працю, вкладену в цей стислий, докладно продуманий проєкт, що — згідно з авторовим побажанням — мав би „стати в пригоді тим нашим хемікам на еміґрації, які бажають говорити чи писати на хемічні теми у рідній мові, яким офіційна, докраю поросійщена підсовєтська номенклятура неприйнятна".

До цього скромного авторового побажання ми могли б додати, що його проєкт, без сумніву, колись візьмуть під увагу і наші наукові установи в Україні, коли примара русифікації на наших землях розвіється навіки.

У своєму проєкті номенклятури неорганічної хемії А. Вільшенко слушно звертає увагу на найслабше місце правопису 1930 року — правопис чужих слів, і вносить належні корективи в написання хемічних елементів грецького походження.

І наостанку кілька невеличких претенсій до автора і видавництва.

На стор. 8-ій проєкту А. Вільшенко, може з надмірною дозою песимізму, стверджує, що „всяка самостійна праця над дальшим розвитком нашої термінології і номенклятури може йти тільки на еміґрації". А вже на стор. 15-ій, пригадуючи полеміку 1958 року між українськими підсовєтськими хеміками, вважає, що протест деяких науковців проти обмосковщування української хемічної номенклятури „не був даремний: у російсько-українському хемічному словнику, що вийшов того ж року в Києві, знову появились подвійні (значить, також і українські — В. Д.) назви для деяких елементів". Отже, якась самостійна праця можлива і на Україні.

Не зовсім гаразд у „Проєкті" з коректою. В такого роду виданнях не повинно бути жадної коректорської помилки. І також негаразд, що на титульній сторінці, вгорі у видавничій фірмі пропущено ім'я патрона наукової установи, яка цю працю видала.

В. Давиденко

В Дітройті відбудуться легкоатлетичні змагання за першість української спортової централі Америки й Канади

В днях 29 і 30 серпня 1964 відбудуться на оселі „Діброва" в Брайтоні біля Дітройту 6-ті Крайові Легкоатлетичні Змагання за першість Української Спортової Централі Америки й Канади. Участь беруть спортові товариства й молодіжні організації. Минулорічні, 5-ті, змагання відбулися на оселі СУМА „Київ" біля Дітройту з участю понад 190 змагунів і змагунок з Дітройту, Клівленду, Шикаґо й Торонта. Цього року треба сподіватися ще кращих успіхів щодо числа змагунів, і щодо осягів.

Початок змагань в суботу, 29 серпня о год. 10-ій рано. Цього ж дня відбудеться вечірка для змагунів і гостей. В неділю Богослуження в каплиці на „Зеленому Ярі" о год. 9-тій.

Господарем змагань є Пластова Станиця в Дітройті, яка разом із Гуртками Пласт-Прияту на сході і заході міста буде гостити учасників змагань в приміщеннях пластової таборової оселі „Зелений Яр" на „Діброві".

Провідником змагань є Володимир Дигдало. Головний суддя Євген Обухівський. Суддя бігів — Ірина Дубас, суддя скоків Микола Лаврин, суддя метів — Данило Березовський.

Заклик у справі курсів української мови на Пенсильвенійському університеті

Ми, нижчепідписані члени українських студентських організацій, хочемо звернути Вашу увагу на важливість курсів української літератури і мови в Пенсилвенійському університеті у Філядельфії.

Відомий літературознавець, д-р Григор Лужницький, вже п'ять років викладає в цьому університеті курси української літератури. Цієї осени він викладатиме курс, який офіційно називається „Славик 91 С — українська література дев'ятнадцятого і двадцятого сторіч", який включатиме доби романтизму, реалізму, натуралізму неоклясицизму, неоромантизму, міжвоєнну добу та найновішу підсовєтську літературу. Виклад д-ра Лужницького протягом весняного семестру охоплюватиме літературу від ренесансу до клясицизму. Як всесторонній знавець літератури д-р Лужницький викладає українську літературу на тлі історії всесвітньої літератури. Такий повний курс української літератури, читаний українською мовою є чи не єдиний в світі.

У минулому академічному році д-р Наталія Пазуняк, висококваліфікований мовознавець, почала викладати на університеті „Славік 590 — вступ до української мови".

Цей курс призначений не тільки для чужинців, що вперше вивчають українську мову, а і для українців, які хочуть поглибити своє знання граматики й історичного розвитку української мови.

Зареєструватись на один чи обидва курси повинні всі українські студенти, незалежно від того, де вони вчаться. Кредити, які ці курси дають, можна зараховувати до кількости потрібної для диплому майже в кожній вищій школі.

Щоб допомогти українській молоді бути слухачами цих викладів, Відділ УККА у Філядельфії та Кураторія Стипендійного Фонду призначили певну суму на зворотні стипендії. Хто бажає отримати таку стипендію, повинен звернутися до д-ра Юрія Мачука, або до голови своєї студентської організації.

Від Вас, студенти й студентки, залежить не тільки чи ці курси будуть продовжені, а і чи можна буде ввести додаткові курси з українознавчих дисциплін. Запишіться на ці виклади та виявіть свою свідомість і докажіть, що українознавчі дисципліни мають своє належне місце в американському академічному світі.

Представники студентських організацій:

Роман Швед — УСГ, Марко Царинник — УСГ, Богдан Гасюк — Зарево Зенон Филипович — ТУСМ, Юрій Ісаїв — Обнова Марта Мамчин — Укр. Студ. Клюб при Темпель Унів.

Реєструватися на курси української мови й літератури студенти інших шкіл повинні через „Коледж оф Дженерал Студіс", канцелярія якого знаходиться в кімнаті 116, Коледж Гол.

Записи на осінній семестр триватимуть від понеділка 31-го серпня до суботи 5-го вересня, і знов у вівторок і середу 8-го і 9-го вересня. Від 31 серпня до4 вересня і від 8-го до 10 10-го вересня канцелярія буде відчинена від год. 9 ранку до 7 вечора.

Реєстрацію можна буде закінчити після 10-го вересня, якщо студент дістане дозвіл директора і викладача курсу, і якщо заплатить п'ять долярів.

Курс української літератури називається „Слявік 91 С — Юкрейнієн Літеречур оф де 19. енд 20. Центуріс".

Плата за нього є 75 дол. за один семестер. Є також „дженерал фі" у висоті 1.50 дол.

Виклади відбуватимуться кожного четверга від год. 6:30 до 9:30 веч., у кімнаті 125, Беннет Гол.

Курс української мови називається „Слявік 590 — Інтродукшин ту Юкрейнієн".

Плата за цей курс й 175 дол. за семестер. Дженерал фі 1.50 дол.

Цей курс читатиметься кожної суботи від 9-ої до 12-ої год. ранку.

За інформаціями в справі стипендій і реєстрації на курси просимо звертатись до д-ра Ю. Мачука на домашній телефон: Г-ЛЬ 7-4136.

Телефонувати від год. 8-ої до 10-ої веч.

Вступайте в члени УНСоюзу

Вища форма діяльности

В травні цього року, Кружок матерів - приятелів української дитячої бібліотеки в Седбурі влаштував в авдиторії місцевої Публічної бібліотеки цікаву імпрезу для українських дітей шкільного і дошкільного віку, — ляльковий театр, а запрошення управи бібліотеки, цю виставку повторено і для неукраїнських дітей в англійській мові. Участь, у цій передвакаційній імпрезі, взяло понад 150 дітей.

Цією успішною імпрезою проводили пані: Мирослава Коваленко, Віра Олійник, Оксана Розумна і Марія Стефура ініціяторка цього проєкту. Оригінальне сценічне оформлення виконав архітект І. Стефура.

Ця група молодих українок, куди входить вісім пань, не є зв'язана з ніякою громадською організацією, а оформилась й існує тільки завдяки внутрішньому почуттю потреби збагачення свого знання з ділянки української культури, щоб передати це своїм доростаючим дітям.

На протязі двох останніх років, ці молоді матері — уродженки Канади, зустрічаються періотично в приватних домах і під час цих неформальних зустрічей читають і продискутовують цілі твори чи уривки з українських клясиків, як також праці з української культури.

Цей гурток ентузіясток української дитячої книжки придбав понад 600 долярів і за ці гроші закуплено понад двісті книжок з української дитячої літератури і засновано при Седбурській публічній бібліотеці українську дитячу секцію.

Щоб викликати серед дітей зацікавлення читанням українських книжок, ця група влаштовує кілька разів у році окремі імпрези в авдиторії місцевої бібліотеки для дітей українських вечірніх шкіл.

Між влаштованими імпрезами була: Великодня виставка, Різдво на Україні, музичний і літературний попиcи, дитяча мистецька виставка, тощо.

Тепер ця група робить заходи, щоб в Седбурській середній школі впроваджено навчання української мови, як також виготовлено і вислано подібне звернення до Королівської Комісії для справ двомовности і двокультуризму в Канаді.

Культурницька діяльність цього активного і плідного оригінальними ідеями „читацького кружка", як він себе популярно називає, свідчить про одну важливу річ, а саме, що і чисельно невеликі гуртки ентузіястів можуть виконувати велику роботу, навіть у таких місцевостях, де немає зорганізованого українського життя. Цю „гурткову" форму діяльности можна також реалізувати по осередках, де організаційне життя ведеться на низькому рівні.

На нашу думку, вищий стиль праці цієї групи це явище унікальне серед нашої молодшої і старшої української інтелігенції в Канаді і може послужити прикладом іншим матерям.

Засяг і культурний рівень діяльности цієї групи, душею і промотором якої є пані М. Стефура, при необхідній співпраці інших членів гуртка, вважаємо найвищою формою праці української інтеліґентної жінки і матері. (яр)

● На спортових полях Лужники під Москвою відбувається міжнародна виставка дорого-будівельних машин і приладів. Однак із 40-ка запрошених Москвою американських компаній тільки одна погодилася взяти участь у виставці. Большевики озлоблені, що Америка зараховує великі тракторні й інші дорого - будівельні машини за стратегічний товар і не продає їх Совєтам, що їх важкий промисл не всилі ще продукувати таких машин.

● На острові Формозі (Тайвані), осідку уряду Вільного Китаю, впродовж цього літа померло 34 тайванських дітей на недугу сплячки, спричиненої вкушенням мухою.

Посмертні згадки

МАРІЯ ДОСКОЧ, довголітня членкиня Т-ва ім. Єв. Коновальця — 433 Відд. УНС в Шикаґо, Ілл., померла 31 липня 1964 р. на 59-му р. життя. Покійна походила з Горожинки, пов. Підгайці, Зах. Україна. До Америки приїхала в 1949 р. Була активною членкинею Відділу. Покійна залишила у великому смутку 2 синів — Ярослава й Володимира, доньку Степанію, зам. Кочан, зятя, синову та 6 внуків. Похорон Покійної відбувся 4 серпня 1964 р. при численній участи родини, приятелів та членів 423-го Відділу.
Вічна Їй Пам'ять!
Управа

УЛЯНА ЛОБЕНКО, зам. СИНИЛО, довголітня членка Т-ва ім. Є. Коновальця — 423 Відд. УНС в Шикаґо, Ілл., померла по тяжкій недузі 1 серпня 1964 р. на 61-му р. життя. Покійна походила з Ново Водолага, Харківщина, Україна. До Америки приїхала 1950 р. В Шикаґо була активною членкинею С-ва св. Софії. Покійна залишила у великому смутку мужа Михаїла, синів Івана й Ігната, доньку Ніну, зам. Сотник, зятя, 3 внуків та на Україні брата й 3 сестри. Похорон Покійної відбувся 4 серпня 1964 р. при численній участи родини, приятелів, членкинь С-ва св. Софії та членів 423-го Відділу.
Вічна Їй Пам'ять!
Управа

ВОЛОДИМИР БРИДУН, член Т-ва ім. Є. Коновальця — 423 Відд. УНС в Шикаґо, Ілл., помер несподівано 2 серпня 1964 р. на 43-му р. життя. Покійний походив з с. Нараїв — Бережани, пов. Тернопіль, Україна. До Америки приїхав в 1950 р. В Шикаґо включився в громадське життя та був дуже активним громадянином. Покійний залишив у великому смутку дружину Марію, сина Володимира, доньки Анну, Степанію, Мирославу і Ірину. Похорон Покійного відбувся 5 серпня ц. р. при численній участи родини, приятелів та членів 423 Відд. УНСоюзу.
Вічна Йому Пам'ять.
Управа

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ В ЩОДЕННИКУ „СВОБОДА"

1 інч через одну шпальту за культурні імпрези (академії, посмертні згадки, розшуки, подяки)	$2.00
1 інч через одну шпальту за приватні концерти, бизнесові оголошення (забави, фестини, пікніки, бенкети, банки, продаж домів і т. п.)	$3.00
1 інч через одну шпальту за політичні оголошення (виборчі кампанії)	$4.00
Оголошення через 8 шпальт (ціла сторінка) по за інч за кожного рода оголошення.	$3.00
Виготовлення кліше на одну шпальту	$4.75
Виготовлення кліше на дві шпальти	$6.50

Повідомляються всі організації, установи і поодинокі особи, які довгують за оголошення, що адміністрація буде змушена відмовити чергове оголошення, доки не будуть вирівняні попередні рахунки.

ТАРЗАН, ч. 5296. Адам Стови перестерігає...

— Надіюся, що Сем Вотерс має гарну доню — міркував Адам, йдучи вулицею...

Але нагло його думки були розвіяні! — Уважайте, куди ви йдете, — буркотів Адам.

Тарзан толерантно сміявся, не здаючи собі справи з того, що доля манила, і що Адам Стови незабаром мае загрожувати його життю!